

אך נכסים שאינן ידועין לבעל, לכתחילה — לא תמכור. ואם מכרה ונתנה קיים. ובגמרא תבואר דעת רבי שמעון ביתר באור.

גמרא:

שנינו במשנה, שאם נפלו לה נכסים קודם האירוסין, ונתארסה, לכולי עלמא יכולה למכור לכתחילה. אך אם נפלו לה אחר האירוסין — לדעת בית הלל לא תמכור לכתחילה.

והוינן בה: מאי שנא רישא, שנפלו לה קודם האירוסין ונתארסה, דלא פליגי בית הלל, ומודים שיכולה למכור לכתחילה, אפילו שכעת היא מאורסת, ומאי שנא סיפא, שנפלו לה אחר האירוסין, דפליגי? הלא כבר זכה באשתו אחר האירוסין, ומדוע יכולה למכור לכתחילה?

ומתרצת הגמרא — אמרי דבי רבי ינאי: ברישא יכולה למכור, כיון שבזכותה נפלו. כלומר — שזכתה בהם לפני שנכנסה לרשות הבעל.

אך בסיפא, שנפלו לה נכסים אחר האירוסין, לא תמכור לכתחילה, כיון שבזכותו נפלו. כלומר — שכבר נכנסה לרשותו וזכה בהם.

ומקשינן: אם בזכותו נפלו, כי מכרה ונתנה אמאי קיים? והלא תקנו חכמים שהבעל מוציא מיד הלקוחות אם מכרה את נכסיה תחתיו?

ומכח קושיה זאת מעמידה הגמרא את דברי המשנה באופן אחר:

אלא, רישא שנפלו לה קודם האירוסין, יכולה למכור לכתחילה, משום שודאי בזכותה נפלו.

אך בסיפא, שנפלו לה אחר האירוסין, שהדבר בספק — האם יבואו לידי נישואין או לא, אימר בזכותה אימר בזכותו. [ספק ברשותה נפלו ספק ברשותו]⁽⁷⁾,

ולכן — לכתחלה לא תמכור, מספק, אך אם מכרה ונתנה קיים⁽⁸⁾.

לכתחילה, הרי היא מוחזקת בנכסים, וכל מקום שיש ספק, אזלינן בתר המוחזק? ותרצו — כיון שכאן הספק אינו שקול, משום שכל המארס מסתמא דעתו לישא, לכן לכתחילה לא תמכור.

ותירוץ זה שייך רק לפי הבנת רש"י בספק הגמרא. אך לפי הבנת הראב"ד הנוכחית בהערה הקודמת, שהספק הוא ספק דיני, האם במקום שאין הבעל אוכל פירות יכול לעכב במכירתה, לכאורה לא שייך תירוץ התוספות.

ועיין באבני מילואים (סימן צ' ס"ק יט) שתרץ באופן אחר על קושיית התוספות — על

האירוסין, לא תמכור לכתחילה. כנ"ל. אך התוספות פרשו — רק בנכסים שנפלו לה סמוך לנישואין. דהיינו בזמן האירוסין.

7. רש"י. אך הראב"ד פירש — שהספק אינו ספק במציאות — אם תבא לידי נישואין או לא, אלא ספק דיני — האם כיון שעדיין אין הבעל אוכל פירות עד הנישואין, נחשב כברשותה. או שמא — כיון שנתקדשה לו, וזוקקה היא לנישואין, כבר זכה בהם הבעל.

8. הקשו התוספות — מדוע לא תמכור